

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
 Pentru monarhie pe an 3 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
 Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
 Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
 și la expedițiunea de inserțiuni Adolf Steiner în Hamburg (Germania).

Correspondențele sînt a se adresa la:
 Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
 Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicaji nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rîndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Revista politică.

Sibiul, în 23 Ianuarie.

În casa deputaților din Buda-pesta ministrul de finanțe a retras cunoscutele proiecte în privința prolongării termenului răscumpărării obligațiunilor urbariale și a adus în locul acestora alte trei proiecte despre răscumpărarea obligațiunilor urbariale, a obligațiunilor decime de vinuri și despre acoperirea unui capital de amortisațiunea anuităților împrumutului de stat. Proiectul din urmă împrumutului de stat în fiecare an o rentă de aur de 6% liberă de impozite, în preț nominal egal cu capitalul de amortisat.

Casa deputaților din Viena a acceptat neschimbată legea privitoare la administrațiunea din Bosnia și Țerțegovina. Ministrul de interne a adus un proiect, prin care se propune a se da Galiciei o anticipațiune de 500,000 fl.

Comitetul delegațiunii austriece a fost adoptat în 30 Ianuarie fără modificățiuni, creditul cerut de guvern, pentru întreținerea trupelor de ocupațiune a Bosniei și Țerțegovinei.

Baronul de Haymerle a dat explicațiuni asupra situațiunii celor două provincii, din punctul de vedere ecleziastic, și a respins imputarea, ce se făcea guvernului austriac, că nu are încredere în Mahomedani.

Ministrul Hoffman a declarat, că mai multe proiecte de colonizare pentru cele două provincii s'au prezentat guvernului: dar el a amânât studiul lor, pentru că situațiunea acestor ținuturi nu e încă destul de limpede.

În Petersburg s'a descoperit o tipografie secretă, în care se tipăria „Narodna volia” (voia poporului), o foaie nihilistică, otrăvuri și bombe. Gendarmeria a fost întempiată cu foc din revolvere și a putut intra în tipografia secretă, făcându-și drum cu puterea armelor.

Demonstrațiunile rusele de la 16 I. c., la cari participară oficiării druzinelor au provocat în serele înalte ale Porții o indignațiune așa de mare, încât Sultanul a dat ordin lui Aleko pașa, să cerceteze faptul cum s'a petrecut și să pedepsească aspru pe cei culpabili.

Se asigură, că Poarta nu e departe de a încheia cu Persia un tratat de alianță. Această alianță ar fi fost propusă de a treia putere pentru prevenirea evenimentelor ce se prepară în Asia centrală.

Dieta Ungariei.

În ședința dela 29 Ianuarie n. propunătorii și-au ținut cuvîntul din urmă în afacerea tumultelor cunoscute.

L. Mocsary: Am audiat în curgerea discuțiunii unele afirmațiuni ce nu se pot trace cu vederea. Față cu contele Apponyi oratorului observă, pentru ce se fie esmiterea unei anchete parlamentare mijlocul din urmă? Din contră cercetarea e mijlocul prim, pentru că ăntăiu trebuie cercetat lu-

crul și numai după aceasta se poate formula acusa. E lucru suspitios că Tizza nu voiesce nici o cercetare, pentru că dinșul, dacă s'ar simți cu totul nevinovaț, ar trebui totgma să stăruiască ca să se facă cercetarea și poate că prin aceasta ar seceră un triumf. Ancheta parlamentară e unicul mijloc posibil în cazul de față. Precând oposițiunea intrună pronunță o sentență înainte de a cerceta, stînga extremă cere mai înțăiu cercetarea și după aceasta pronunțiarea sentenței. Și aceasta e și mai cu dreptate.

Intr'una convine oratorul cu Baross și anuit în punctul, că o asemenea procedere nu e ecuitabilă. Baross a întrebat: cine va răspunde la provocarea să se înțăișeze înaintea anchetei parlamentare? Oratorul crede că nu va exista în Ungaria un cetățan care nu și ar ține de datorința sa a se înțăișeze înaintea unei asemenea anchete. Baross a întrebat mai departe: Ce procedere va aplica ancheta cu privire la membrii din armată? Oare se va înțăișea baronul Edelsheim Gyulai și dacă nu se va înțăișea, nu va fi ancheta blamată? Oratorul are o opiniune mai bună despre acești domni și dacă ar și refuza densii, oratorul are o prea bună opiniune despre simțemîntul constituțional al Maiestății Sale decât să nu presupună că Regele la un asemenea cas le va porunci membrilor din armată să se înțăișeze. Boross s'a îndoit despre baza legală a unei asemenea anchete parlamentare, dar oratorul se încearcă a dovedi că există o basă legală și voința de a dovedi contrariul însămnă abdicățiunea parlamentului. Propunerea lui Baross cuprinde în sine contradicțiunea, că raportul ministrului president se ia la cunosință și se trece la ordinea zilei. Una însă eschide pe cealaltă. După ce protestează contra afirmațiunii lui Tizza care a ăis că, dacă ordinea nu se va stabili așa cum o înțelege densul, vor veni alți Jelacici și Windsch-graetzii, — oratorul recomandă proiectul seu de resoluțiune spre acceptare.

Contele Albert Apponyi voinde a resuma pe scurt argumentele sale nu voiesce a se demite într'o discuțiune cu preopinutul, pentru că a observat deja că nu din motive principale ci din temeiri de oportunitate nu primesc propunerea stîncei extreme. Tizza ne impută contradicțiuni, dar cu nedreptul, căci contradicțiunea e admisibilă nu între ce a ăis unul și ce a ăis altul ci numai între cele ce unul a ăis într'un timp și cele ce a ăis într'alt timp. Trebuie să se facă deosebire între atitudinea presei și între a guvernului. Cea dintăiu lucră sub impresiunile momentului și nu se poate sustrage dela aceste impresiuni. Cu totul altfel lucră guvernul și altfel sînt declarațiunile lui. El are timp de precugetare și declarațiunile lui sînt durabile. Dar oratorul nu a luat cuvîntul pentru a constata aceasta, ci o face numai pentru a reflecta la cele ăise de ministrul prim despre măsura preventive. Poate fi adevărat că poliția nu este chemată în genere a lua măsuri preventive, dar în cazul de față nu e așa și în gura unui ministru

de interne, care are chemarea a fi pădătorul ordinei, o asemenea afirmațiune devine curioasă. În toată lumea poliția are datorința de a lua măsuri preventive îndată ce află că ordinea are să fie turburată. (Adevărat! în stînga.) În cazul de față poliția nu și-a făcut datorința, aceasta se vede din însuși raportul ministrului, prin urmare desaprobară propusă e justificată. Deputatul Baross nu a vėduț eri în espuseriile oratorului decât antipatie personală. E permanentă tactica partidei guvernamentale de a reduce procederea oposițiunii la antipatii personale. Oratorul nu află în incidentele parlamentare de până acum nici un temeu, ba nici un pretest la o asemenea inviniure. Oposițiunea ce e drept a fost silită a combate politica comercială a guvernului, politica lui eternă, legea despre administrațiunea Bosniei. Și nu se poate afirma că aceste desabteri cuprind momentele cele mai însemnate din viața noastră politică și că ele nu au avut nici o basă obiectivă. (Aprobare în stînga.)

Din contră togma în partidă guvernamentală se află oameni, cari au antipatii personale contra oposițiunii moderate. Casa n'are temeu să fie mulțămită cu rezultatul debaterii de acum. Adevăratul rezultat e și neînsemnat, dar este foarte însemnată impresiunea generală, căci țara a vėduț că în această casă nu există nici o partidă pentru turburarea linișcei. Străinătatea s'a putut convinge că n'are cauză a se îndoi de consolidarea stărilor noastre. În sfērșit oratorul mai recomandă odată proiectul seu spre primire. (Aplaus viu în stînga.)

G. Baross dovedesce că după art. de lege III: 1848, citat de Mocsary, nici ministrii nici alte organe nu sînt responsabile unei anchete parlamentare. Oratorul susține păreriile dezvoltate deja și recomandă propunerea sa spre acceptare.

Punėndu-se propunerile la vot, majoritatea precumpănitoare primesce propunerea lui Baross și respinge cele două propuneri contrare.

După aceasta casa trece la discușiunea asupra proiectului despre acoperirea parțială a deficitului pe a. 1880. Proiectul s'a primit în formă și cuprins după voia guvernului și ședința s'a închis la 1 oară.

În ședința dela 30 Ianuarie după notificarea esibitelor Iosif Madarász provocănduse la o comunicare din foaia „Magyarország” a făcut propunerea ca casa să îndrumeze pe dñul president a cere informațiune dela presidentul delegațiunii unghuresci asupra întrebării, dacă este adevărat, că delegațiunea unghurescă s'a folosit sau se folosește atît în comisiuni cît și în ședințele sale plenare de o limbă străină și nu de limba maghiară. Casa acceptă raport dela presidiu.

Presidiul atrage atențiunea deputatului asupra impregiurării, că propunerea sa nu e substernută casei conform regulamentului. Propunerea trebua îndusă în cartea de propuneri și interpelațiuni. A discută o propunere ce nu vine înaintea casei

pe calea regulamentară, e o astfel de abateră dela regulamentul, care, aplicănduse în mai multe casuri ar pute da usului o preferență și înrădăcînduse usul în urmă regulamentul își va pierde esența. Din acest motiv oratorul se și substearnă propunerea sa pe calea normală. (Aprobare generală).

S'a pus la ordinea zilei proiectul de lege despre mijlocirea de împrumuturi pe sama comunelor care nu au semēntă pentru primăvară. La § 1. B. Lukács accentuând necesitatea de a se sista execuțiunile de dare și de a nu se procede cu prea mare asprime la încassarea șpeșelor pentru întreținerea robilor, în părțile lipsite — a propus în meritul lucrului ca pentru împrumuturile ce le va mijloci statul să se stabilească suma de un milion. Stabilierea sumei se recomandă și din punct de vedere constituțional. Aceasta propunere s'a respins și proiectul s'a primit modificat.

După aceasta a urmat la discușiune proiectul despre șpeșele ce le reclamă lipsa actuală din țară.

Raportorul Hegedűs arată că proiectul imputernescesce pe guverna să spriginți pe cei lipsiți sau prin muncă sau prin ajutoriu în bani și l' recomandă spre primire.

Alb. Kiss dovedesce cu date, că sarcinile publice se înceasează cu prea mare asprime și fără nici o considerare la starea apasă a poporului. Încasarea contribuțiunii a devenit în Ungaria un jaf sistematic. Căt pentru proiect oratorul arată, că împrumuturile ce se vor contracta sînt cele mai teribile pentru comunele lipsite. Interesele s'au stipulat cu 6 procente și comuna întreagă răspunde cu toată averea sa pentru achitarea acestor împrumuturi. Cu toate aceste primisce proiectul fiind că ceva e mai mult decăt nimic.

Ministrul president Tizza arată că lipsa nu este consecunța numai a unei recolte slabe; în cele mai multe comitate nu au fost recolte bune de 4—5 ani. În cazul de față nu se poate vorbi de „împrumuturi teribile” pentru că particularii și comunele nu sînt în stare a contracta alte împrumuturi decăt dela usurari cari pretind procente de tot oneroase precănd împrumuturile cu 6 procente stabilite în proiect nu se pot numi oneroase. Recomandă proiectul de lege.

D. Irányi reconoașe necesitatea că erariul trebuie să fie asigurat dar nici cei lipsiți nu trebuie să sufere de aceste mesuri.

Ministrul presid. Tizza arată că proiectul corespunde la amėndune aceste exigențe. După aceasta s'a închis debateră generală și proiectul de lege s'a primit.

În debateră specială a propus Alb. Kiss la § 1. ca acțiunea de ajutorare a guvernului să se lărgească. Dacă s'au putut da milioane pentru refugiații din Bosnia, trebuie să se dea pentru cetățenii lipsiți ai Ungariei mai mult ca 60,000 fl.

Ministrul president Tizza a roagă pe preopinut să nu înțăișeze lucrul așa ca și cānd guvernul Ungariei nu

ar sprigină pe fi lipsiți în măsură de ajuns. Trebuința factică nu e mai mare, de milioane nu e vorba, cere adoptarea nemodificată a § 1, care se și primește nealterat.

La § 2. întreabă C. Thaly pe ministrul de comunicațiune, dacă e în stare a prezenta în scurt timp camerei un proiect despre construirea liniei Petruvaradin - Șimleu? La aceasta linie s'ar pute întreprinde ca lucrători oameni din comitatele ce sufer de lipsă.

Ministrul Pechy răspunde, că construirea liniei numite nu se poate aduce în legătură cu lipsa actuală din comitatele respective. E un calcul greșit acesta, căci oamenii cu toată lipsa, rămân și între impregiurări mai rele în patria lor.

D. Irányi a propus ca să se suspendeze dispozițiunea din legea electorală despre cens pe anul 1880 cu privire la acei alegători cari se vor bucura de ajutorii dela stat.

Ministrul presid. Tisza recunoaște că e dreptă propunerea, dar nu e corect a hotări despre modificarea unei legi dintre cele mai însemnate numai așa *per incidentem*; deci roagă pe preopinente să-și retragă amendamentul, de astfel îl asigură, că va substerne la timpul seu propuneri în această privință și este aplecat a primi însuși propuneri corespunzătoare. Cu aceste se mulțamește propunătorii, își rezervă însă a păși însuși cu propunerile sale, dacă ministrul nu va veni la timp cu ale sale propuneri.

Cu aceste s'a rezolvit proiectul.

Proiectul miliției germâne.

Foile germâne sosite în timpul din urmă conțin textul proiectului de lege, privitor la „completarea și schimbările legii militare din 2 Maiu 1874” împreună cu espunerea de motive.

În această espunere de motive se dice că prin sporirea armatei în timp de pace ar fi posibil a se forma 11 regimente de infanterie (8 prusiene, 1 bavarez și 2 sacsonie), un batalion (prusian) de infanterie, un regiment (prusian) de artilerie, o campestră de 8 baterii; 32 baterii campestre (24 prusiene 4 bavareze, 2 sacsonie și 2 würtemburgice), cari se vor adauge la regimentele existente, apoi un regiment prusian de artilerie pedestră și un batalion de pionieri.

Mai departe se dice în espunere:

„Necesitatea acestor sporiri se vede din următoarea asemănare a formațiunilor de pace ale:

	Germ.	Francia.	Rusia.
Batal. de infant.	469	641 bat.	897
		326 comp.	
Escadroane	465	392	406
Baterii de câmp	300	437	373 ^{1/2}
Comp. art. de câmp	116	57	210
Comp. de pionieri	74	112	96

În această comparațiune basată pe datele scriitorilor militari nu sânt cuprinse trupele neregulate și locale ale Rusiei. Reaua proporțiune dintre formațiunile germâne de infanterie și acele ale vecinilor se lămurse ce mai mult din asemnarea puterii de resboiu. Pe când Germania are 923 batalioane de linie, miliție și rezervă, armata franceză consistă din 1266 de astfel de batalioane, 20 companii de chasseurs forestiers și 20 batalioane douaniers, iar a Rusiei din 1484 batalioane linie și rezervă. Tot aceeași proporțiune e și cu privire la artileria campestră. Cavaleria numeroasă a Germaniei e condiționată prin pozițiunea ei centrală, care nu echide posibilitatea unui resboiu din diferite părți, un resboiu, care se poate purta cu succes numai prin o operațiune energică ofensivă. Aceleași pozițiuni centrale se poate aserie sporirea a celor genuri de armată, care au lipsă de întărituri, — artileria pedestră și pionierii. Prin crearea a noii părți de armată și eocercierea rezervistilor cresc: 1. Cheltueli contiente (afară de fondurile de pensine): Prusia 12 milioane 773.896 mărci, Sacsonia 11

milion 822,000 mărci, Württemberg 547 mii 242 mărci, Bavaria 2,617,204 mărci, în total 17,160,243 mărci.

2. Cheltueli singuratic: Prusia 20 milioane 172,216 mărci, Sacsonia 3 milioane 220,400 mărci, Württemberg 428 mii 050 mărci, Bavaria 2,892,500 mărci, în total 26,713,166 mrc. Între aceste cheltueli nu sânt cuprinse acele ce se vor face prin înmulțirea corespunzătoare a casarmelor.

Din un articol de fond al ziarului „National Zeitung” mai estractem următoarele:

„Proiectul legii militare ce se adaugă la legea militară a imperiului din 2 Maiu 1874, propune în prima linie un septenat. Puterea armată din timpul de pace, după proiecte, trebuie ficsată legal din 1 Aprilie 1881 până la 31 Martie 1888. Legea din 2 Maiu 1874, după inscripția din Decembrie 1871, număra 41,610,150; un procent din populațiune ar da o putere armată, în timp de pace de 401,659 oameni. Nona propunere se bazează pe enumărarea din 1 Decembrie 1875, din care rezultă o populațiune de 42 de mii 727,360; puterea armată deci o să fie în viitor de 427,270 oameni.

Se va propune o măsură pentru instruirea rezervei de prima clasă, în timp de pace. Cele 4 exerciții se cuprindă 20 de săptămâni și se nu cadă vara. În modul acesta se vor pregăti o mulțime de oameni apți de a intra în armată, o instituțiune care de și nu corespunde în totul cu armata teritorială franceză, totuși merge în o paralelă cu ea.”

Sporirea armatei germâne.

„Köln. Ztg.” care aparține partidei naționale-liberale, se exprimă astfel în privința proiectului:

„Ori cât de pacinică ar pute să fie epoca noastră, trebuie să fim totdeauna armați. Dacă Francezii s'ar fi temut de noi, acum dece ani, ne-ar fi lăsat în pace. Noulă prescripțiuni, privitoare la instrucțiunea militară a oamenilor din reserva complementară, vor păre aspre populațiunii germâne. Cariera mai multor tineri va fi impedită, când le vor trebui să se ducă să facă de patru ori exerciții militare în timpul celor două-zeci ani care constituie perioada medie a vieții.

„Pe de altă parte, e de regretat ca imperiul să fie silit a întreprinde, pentru armată, sporirea de veninți ce se crede că se va obține și ca micșorarea impozitelor să fie încă amănântă, până la o epocă departată. Să sperăm, cel puțin, că autorii proiectului nu se amăgesc în privința sporirei veniturilor.”

„Köln. Ztg.” adauge:

„E probabil că în Reichstag art. 1 al legii care tinde a ficsă din nou efectivul pentru șapte ani va întimpina, ca și în 1874, o opozițiune, care se va pune pe terenul constituțional. Dar e probabil că guvernul va triumfa în contra acestor obiecțiuni prin considerațiuni trase din necesitatea de a da Germaniei siguranța.

„Se cer mari sacrificii poporului germân, și nu va fi prea mult toată iubirea Germânilor pentru țara lor ca să le poată îndura.”

„Die Post” din Berlin, care își ia inspirațiunile sale din cercurile diplomatice, fără ași da părerea, reproduce pe a „Nat. Ztg.” după care sporirea armatei germâne are de scop de a face față unui atac eventual venind din partea Francei și Rusiei coalizate.

„Germania” organ clerical, crede că Germania va fi sdrobită cu timpul de propriile sale inarmări.

„Reichstagul va vedea din nou punându-se cestiunea de-a se sci dacă se pot impune națiunii sarcine mai grele fără a mina puterile sale economice. De sigur, ori ce Germână-rosce ca imperiul să fie în stare de-a respinge un atac, vină el de la Apus sau de la Răsărit; dar e îndoiș că pentru aceasta ar fi necesari de-a sporii armata în asemeni condițiuni.

Pericolul de-a vedea pe Germania sdrobită supt greutatea armaturii sale de fer, care devine mai grea din an în an, este prea grav ca să fie trecut cu vederea.”

„B.Ztg.” din Berlin, se exprimă astfel:

„Suntem incolțiți de imposibilitatea absolută de-a impune nouă sarcine poporului. Armatura prea grea va strivi armata, și ea nu și va ajunge scopul dacă nu va apăra de cât un cadavru.”

Același ziar adauge:

„Dar ce va dice poporul dacă, în schimbul sacrificiilor tot-dea-una mai grele ce i se cer, nu i se dă decât o sporire a bugetului armatei?”

„Oțărarea depinde de popor: să se scoale el pretutindeni, în toate circumscripțiunile electorale, pentru a declara că numai deputații cari ar respinge o nesuferită sporire de cheltueli știu a ocroti interesele națiunii.”

În sfârșit „A. Ztg.” care reprezintă opiniunea liberarilor moderați din Germania de Sud, dice:

„Dacă alianța Germaniei cu Austria a făcut să se nască speranța că pacea va fi manținută și că imperiul să se pută opri în calea periculoasă a sporirii neincetate a puterii sale armate, această speranță este cu desăvârșire amăgită.”

Iacă acum și apretețurile cător-va foi austriace asupra proiectului de sporire a armatei germâne:

„Die Presse”, din Viena, foaie ministerială, dice că proiectul de lege pentru sporirea armatei germâne este „un strigăt de alarmă aruncat în mijlocul muzicii pacifice din zilele din urmă”. „Toată lumea se aștepta la o sporire, dar nu la asemenea cifre:”

„Inarmările germâne nu sânt o amenințare pentru cutare sau cutare țară; dar arată că, pe când, pe de o parte, se alarmau populațiunile cu amenințări scrise pe foi de hârtie, la Vargin se lucra. Proiectul este un respuns la rodomontadele diarelor ruse care declarau că, în Germania, erau obiecte scumpe pe care un năvălitor le-ar pută lua.

„Cât pentru Apus, însemnătea proiectului de lege va fi asemenea înțeleasă.

„Cu toate propunerile făcute de către Ruși, politicii Francezi nu sânt încă destul de legați pentru ca să se poată privi proiectul germân ca un respuns făcut direct Francei. Înțelegem acum grăbirea cu care „Nord. A. Ztg.” stărnua mai de-ună-și asupra neintervenirei Germaniei în afacerile interioare ale Francei și desimfinia articolele faimoase ale „Köln. Ztg.” care părea a face se depindă oarecum existența unui cabinet frances de bunăvoința principelui de Bismarck.

„O scrisoare oficioasă adresată din Berlin „Pol. Corr.” din Viena revelează că aceste articole emană dela nise diplomați germâni în disponibilitate.”

„N. fr. Pr.” dice că proiectul acesta e respunsul Germaniei la agitațiunea panslavistă, „dar acest respuns va costa cam scump pe contribuabili”. „N. Pr.” insinuază că proiectul va fi vădut rău în Austria: „Nu e numai Germania care va fi puțin edificată prin reul exemplu dat căci acest rău exemplu ar pută prea bine să fie imitat.”

Correspondențe particulare

ale „Telegrafului Român.”

Caransebeș, 4 Februarie 1880.

În 26 Ian. a. c. pe la 12 oare se respândi prin oraș faima, cumcă casariul comitatului Francisc Hau s'ar fi împușcat. Aceasta se adeveri mai târziu prin aflarea amintitului cassariu împușcat în grădina lui din Teiuș.

Îndată după isbugnirea catastro-

fei în comitatul Severin, Hau vădându-se despoiat, de încrederea concetățenilor sei și temându-se, că în urma cercetărilor va fi suspendat din postul seu, își propuse a se sinucide. Într-o di merse în prăvălia domnului Halle & Deutsch să cumpere un pistol, însă neconvenindul și se departă fără pistol. Neguțătoriiu lui Halle îi deveni lucrul suspect și incunoștiții despre aceasta pe cei mai intimi amici ai lui Hau. Acestia se și siliară vedându-l de tot desperat, a l' încurajia, însă descoperirile comisiune cercetătoare luând dimensiuni tot mui mari, siliară pe Hau ași executa planul.

La aceasta a mai contribuit și impregiurarea, că cu o di mainintene veni în cancelaria lui tutural minorenilor remași după repausatul capitan Roman rugandul și i arete obligațiunile minorenilor. Hau îl asigură, că obligațiunile respective se află în casă. Tuturul nu s'a mulțamit numai cu asigurarea aceasta, ci pretinse a i se arăta, deoarece în urma faimelor respindite el nu mai poate ave încredere în funcționarii comitatului.

Hau ca un bărbat plin de caracter satisfăcu cererei tuturului, însă numai dâieui scie ce s'a petrecut în momentul acela în interiorul lui.

În 26 Ian. la 8 oare dimineața cumpără dela Halle un revolver de calibru cel mai mic, dîcând cumcă un amic l'a rugat a i cumpăra un atare revolver. Halle venind mai târziu în prăvălie și aflând, că Hau totuși și-a cumpărat un revolver, îndată făcu atenți pe amicii lui Hau cari îl și căntară îndată în toate părțile, inse nu l' aflară, deoarece Hau se dusese la grădina lui din Teiușiu, o jumătate oră departată de oraș.

Aci scrise două epistole și le trami se prin pândariul seu vice notariului comitatens Schönensfeld. Nu trecu mult și trami se pe socia pândariului în oraș. Acum pășese la escutarea propusului seu. Incarcă revolverul — singur mărturisese aceasta — ia o oglindă în mână și l' descarcă spre timpla dreptă.

Fără de ași perde prezența se resturnă pe patul din apropiere, unde îl și aflară mai târziu.

Cele două epistole au fost adrestate: una soției lui, eară cealaltă comisariului regesc Nic. de Ujfalussy. În cea cătră soție se escusă, că între impregiurările, în care a ajuns, nu i mai este posibil a trăi mai departe și dispune în privința averii.

Medicii neputând afla proiectiul il transportară acasă și îl declarară de neurabil.

Comisariul regesc îndată ce primi epistola lui Hau sigilă cassa comitatului și convocă comitetul administrativ, în care ceti următoarea epistolă:

„Ilustrissime!

„Rușinea, ce m'a făcut-o Pausz, m' indamnă la acest pas. Deși sunt consciu, că n'am făcut ceva, despre ce nu mi-ași pută da socoteală, totuși eu am perdut încrederea locnitorilor, ceea ce documentează casul cu căpitanul Bihoiu.

„Toți banii, ce i-am primit dela Eperjessy (antecesorul lui) i-am administrat totdeuna cu credință și onest. Me rog a cerceta și a ve convinge, că eu nici n'am visat de ceea ce face Pausz. Pausz imi datorcesce prin giro și în bani gata 1150 fl.; ve rog Ilustrissime a mijloci ca familia Pausz să reintoacă suma aceasta sêrmanilor mei copii drept rescompărare pentru viața mea.

Veu mulțamesc Ilustrissime pentru încrederea, ce m'a fi arătat tot deuna.”

Comitetul administrativ, cercetând cassa s'a convins, că Hau ce a primit a administrat cu credință și onest și că asupra manipulării lui nu poate cadă nici o umbră de prepuz.

Fondul grănițarec încă nu este revizdat. Se aude însă, că din 12000 obligațiuni de ale fondului s'ar fi plătit 400, fără de a se fi avisat fondului bani.

Casariul Hau se află la simțiri însă medicii nu au speranță că va scăpa. În 29 Ian. a fost operat, însă proiectul nu s'a aflat.

Pauz nu se scie unde se află. Epistola curentătoare sună:

„Suspendatul vice-comite al comitatului Severin Ioan Pauz acusat pentru prădarea banilor publici s'a îndepărtat pe nesciute, de aceea se curentează prin aceasta. Sânt recerate toate județele regesci a erua pe acusatul și în cas de aflare a'l prinde și a'l escorta în temnița acestui tribunal.“

Ioan Scherff
jude. cercet.

Eroul Țilei e ginerel ministrului B. Szende, faimosul vice-comite Pauz, înaintea căruia mai eri alaltăeri tremurau toți funcționarii aplecați de aici, acel vice-comite, asupra căruia ministrul President Tizza s'a esprima în casa Țerii: „In țeara întreagă guvernul nu are un funcționar așa harnic (cred în furături) de administrație cum este Pauz“.

În 10 Septembrie 1877 scris e o persoană binevădută în acest comitat unui militariu de o pozițiune mai înaltă despre funcționarii comitatului Severin următoarele:

„Să te informez acum și despre administrațiunea actuală a comitatului.

Trebuie să mă exprim scurt, deoarece mi se revolta înima, când cumget, ce mijloace s'au întrebuințat spre a crea un provisoriu.

Populațiunea a fost răpită de drepul de alegere al funcționarilor, pentru ca să se denumescă astfel de indiviți, cari nu ar fi fost aleși nici când și nici unde.

Indiviții acestia sânt inrudiți cu ministrul Szende și cu comisariul respectiv — excepționând 3—4. Ei nu au calificațiunea recerută pentru posturile oferite lor. Cei mai mulți sânt indiviți înglodăți în datorii, lipsiți de ori ce morală, între acestia indiviți pedepsiți pentru defraudățiuni și furături.

Nici măcar unul nu cunoaște legile graniței. Voința lor e lege. În locul legii domnesce mai mult arbitriul împreunat cu terorismul.

Între funcționari se află adevărate existențe catilinare, a căror loc de petrecere mai potrivit ar fi temnița criminală.

Dacă a fost voia cuiva să se pedepsască poporul pentru credința și faptele sale neasemănte instrumente mai potrivite nu ar fi putut afla decum sânt funcționarii denumiți. Dar de ce se ne mai plângem? Provisorul e deja sancționat.“ *)

Epistola aceasta s'a comunicat

* „Ich soll Dir auch Auskunft über die jetzige Comitats-Verwaltung geben.

Ich muss mich sehr kurz fassen, da sich mein Gemüth empört, wenn ich nur daran denke, welche Mittel angewendet wurden, um ein weiteres dreijähriges Provisorium für das Comitats zu schaffen.

Der Bevölkerung wurde das Recht der Wahl ihrer Beamten entzogen, um Individuen zu Beamten zu ernennen, die hiezu niemals und nirgends gewählt worden wären.

Diese Individuen gehören der Sippe des Ministers Szende und des königl. Commissars an — mit Ausnahme von 3—4. Sie besitzen sammt und sonders nicht die Qualifikation für die ihnen verliehenen Posten. Es sind meist durch und durch verschuldete, aller Moral beraubt, darunter wegen Defraudation, Diebstahl etc. bestrafte Individuen.

Nicht ein Einziger kennt die Grenzgesetze. Ihr Wille ist Gesetz. Statt des Gesetzes herrscht meist Willkür gepaart mit Terrorismus.

Es gibt unter den Beamten wahre catilinaren Existenzen, deren passendster Aufenthalt das Kriminal-Gefängnis wäre.

Hat man das Volk für seine beispiellose Treue und Aufopferung züchtigen wollen, so hätte man nicht tauglichere Werkzeuge finden können, als es die genannten Beamten sind; doch wozu klagen? Ist doch das Provisorium sanctionirt worden.“

Maiestății Sala regelui într'o călătorie la stațiunea Czegled.

Mai multe cu altă ocaziune.
Al on. D.-V. stimătoriu
Mandrea.

Varietăți.

* (Sibiul și Transilvania) În 28 Ianuarie au stat în fruntea Europei în privința frigului. Nici una din toate stațiunile de observare meteorologică în Europa, din Haparanda și Ulnaborg începând, n'a arătat adevă în ziua lui Carol cel mare un grad de temperatură așa scădută.

* (Bal). Junimea română din Arad va aranja Joi în 14/26 Februarie an. cur. în Arad în sala din otelul „Crucea Albă“ un „bal român“, al cărui venit este menit pentru alumele institutului pedagogic teologic român din Arad. Începutul la 8 oare sara. Bilete de intrare: Pentru familie 4 fl. pentru persoană 2 fl. Aurel Suoiu adv. president, Dr. Lazar Petroviciu casariu. Oferte generoase se pot trimite la adresa casariului numit.

* (Bal). Societatea academică socială-literară „România-Jună“ în Viena va ține — după cum anunțase deja în unul din numeroși trecuți ai foaiei noastre — „Balul Român“ în 14 Februarie st. n. în „Grand Hotel“ sub patronagiul mult onoratelor doamne: Angelina de Bălăcean, Matilda Dumba n. Germani, Barona M. Hye v. Glucke n. de Filișano, Teresa Eduard Kanitz, Celestina de Oppolzern Mautner-Markhof, Elena F. Suessut, Aurelia Trapsia-Kron. Venitul curat e destinat pentru susținerea „cabinetului de lectură“ al numitei societăți și pentru ajutorarea membrilor ei lipsiți de mijloace.

Bureau: Localitățile „României June“, I, Sonnenfelsgasse, Nr. 1, E-darea biletelor de intrare din 4 Februarie în fie care și dela oarele 10 a. m. — 5 p. m.

Bilete pentru Domni fl. 6. pentru Doamne fl. 3.

Pentru comitetul Balului.

Dr. St. N. Ciurcu,
președinte

* (Mulțămită publică). Subscrișul mă aflu îndemnat a exprima d-lui George Muntean paroch gr. cat. și învătătoriu dirigent la școala capitală din Vistea inferioară, cea mai profundă mulțămită publică, căci densusul mi-a scăpat pre soția mea dintr'un morb foarte periculos tocmai în momentul de criză, când medicul sau declarat că numai e speranță de viață, cât și pentru ostenele ce le a prestat cercetând-o până la sănătoșare, prin prescrierea dietei. O probă destul de pipăită despre însemnătatea ce o are propunerea medicinelor pastorale în institutele teologice.

Chirper în 21 Ianuarie 1880.

Georgiu Borzea,
paroch gr. or.

* (Miseria în Ungaria, cu deosebire în cercul „Felvideke“ și „Szobrance“ din comitetul Unger a ajuns la gradul suprem. Poporul flămândesc și nemulțămirea e așa de mare, încât familii întregi își părăsesc casele și pleacă în lumea largă. În valea Turja se preparează din făină macinată din coceni de cucuruz un fel de nutremânt, cu care bieții oameni își mai susțin viața. Din raportul pretorilor se constată, că în cercul Felvideke numerul suferinșilor se urcă la 4073 și în cercul Szobrance la 489 de capete.

* (Catedră de limba română în Montpellier). Academia noastră a primit dela Montpellier înscuințarea, că în acel oraș s'a înființat o catedră de limba și literatura română.

Iniințarea acestei catedre se datorește inițiativei luate de societatea limbilor neo-romance dela Montpellier.

Români se pot felicita de această noutate.
„Alegătorul.“

* (Din Hundrubechiu) se scrie, că ani de curând trecuți au fost pentru economii agricole foarte vitrigi încât nu au știut, cum să își mai multe necesul de pe o țipe alta. Anul trecut ne a bozestrat cu recolte cât se poate de bogate precum și în fân. Am avut cu acest articlu și concurență bună, adunându-se la noi mai multe sute de oi spre consumarea fânului de prisos. În acest articlu aveau să speseze și doi Sași din comuna noastră o remunerațiune bună a ostenelelor sale, adunând mult fân laolaltă în hotar; dară în noaptea de 16 Ianuarie a. c. o mână sacrilegă a dat foc acelu fân, care la ars până în pământ în preț de aproape 150 fl. v. a.

Făptuitoriu nu se scie; se presupune, însă n'indrăsnesc nimenia a eși la lumina Țilei. Destul: că speranțele nenorocilor au apus.

Ioan Grecu m. p.
paroch.

* (Anul 1880) e un unicum calendaric. Se distinge adevă prin a-aceea, că are un Februarie cu 5 Dumineci, o întemplare, care se ivesce într'un veac de la 3—4 ori, în acest secul însă nu se mai repetează. Aceasta s'a mai întemplat dela anul 28 după Christos încoace până în 65 de ani; anul din acest an este al 66-lea și se va mai repeti încă în anul 1920, 1948 și 1976. Diua visectă cade în a 3 duminică din postul Pascelor, o a 2-a împregiurare, care până acum s'a mai ivit numai în anul 1604 și 1828 și se va mai repeti încă în anul 1948.

* (Palatul administrativ din Iași) a fost zidit la 1805 de cătră Domnitorii Moruz. Destinat ca locuință a Domnitorilor Moldoveni, acest palat a fost pradă flacărilor la anul 1827 Iulie 20 sub domnia lui Ioniță Sturza. El a fost restaurat apoi la anul 1844 de Domnitorii Mihaiu Sturza, care a dat repararea palatului în întrepriza unei companii compuse din boerii Vasile Alecsandri (tatăl), Negroponte și Priviliești. O legendă pretinde că acest palat este legat prin o subterană cu Cetățuia. Actualmente palatul a fost asigurat la societatea România pentru suma de 800,000 franci, din care o optime privesc pe societatea de mai sus, eară restul de $\frac{7}{8}$ a fost prin ea reasigurat la alte societăți de asigurare.

* (Zăpada) în ținutul dela Baia mare e un stângin de groasă. Multe case, șopuri, grajduri și alte s'au surpat de greutatea zăpedei. Se întemplă de preacolo se prind căprioarele de vii. Un locuitoriu din Firiza a mănă din pădure până la el în curte 5 căprioare; în valea dela Borpatak s'au prins 2, în Mistofalu și în ținutul dela Bujak câte o căprioară.

* (O aventură cu hoți). Din Neoplanta se scrie lui „Napo“: Fernbach, un proprietar bogat, plecă în 28 l. c. cu trăsura din Kis-Kér spre Temerin și luă pe drum și o babă bătrână seracă cu el. La urcarea bătrânei în trăsura însă el observă sub rochia ei vestiminte de bărbat, dară el nu și perdu prezența ci aruncându și luleana la pământ se rugă de bătrâna să-i o rădice și deo. Hoțul — bătrâna — coborându după lui, Fernbach în același moment dănd bicu la cai, se departă de hoț ca fulgerul. Hoțul vâdândușe înșelat a descărcat două pușcături asupra lui Fernbach dară nu l'a nimerit. Asemenea nu s'a putut face nimic nici alți doi soți de ai hoțului înșelat, cari

la pușcaturile acestuia eșiseră din apropierea drumului la iveală.

* (Un lup gigantic) s'a împușcat în pădurile contelui Francisc Széchenyi în Tarroca. Bestia pușcăată are o lungime de 174 centim. pre când Brehm Țice: că lungimea unui lup desvoltat tare debia poate să fie de 106 Centim.

* (Un oraș vândut). În Englitera s'a vândut un oraș de 10,000 locuitori și de 74 acres mărime. Dovadă că și în Englitera stău reu împregiurările sociale.

* (Rectificări). În răspunsul meu cătră d-nul Mangra s'a făcut unele omisiuni binefăcătoare, pentru care ve aduc prin aceasta mulțămita mea cordială! Inse s'au strecurat și unele erori tipografice, prin care în multe locuri se strămută înțeleșul unor construcții, eară în unele locuri înțeleșul devine manc. Pentru aceea vă roga cu toată stima să binevoiți a face următoarele rectificări.

In nrul 147 fața ăntăi, coloana 1 alinia 3 să se adauge la fine: nu sciei dedundel' apucă. Coloana 3 alinia 2 șirul 8 în loc de „eparochi“ să se cetească eparohii, în loc de „tot“ să se cetească: totuși. Fața a doua, coloana 2 alinia 2-a șirul 3 în loc de: „înainte de congresul național eretic“, să se cetească: înainte de a fi congresul național eretic.

In nrul 148 fața a doua, coloana 3 alinia 1 șirul 5, în loc de „mai iute“ să se cetească: mai ăntăi.

In nrul 149 fața ăntăi, coloana 2 alinia 1 la fine se adauge: prin urmare expresiunea de „lucruri elementare“ nu are să deroaage de cătră lui Mangra. Tot în aceasta coloană alinia 2 șirul 12 în loc de „tot aceea“ să se cetească: toți aceia. Fața adoua, coloana 1 alinia 1 șirul 25 în loc de: „pentru aceea doară“ să se cetească: pentru aceea dară.

In nrul 150 fața ăntăi, coloana 1 alinia 2 șirul 3 în loc de: „datorițele dogmei călugăresci“, să se cetească: datoritățele tagmei călugăresci. Tot în aceasta coloana alinia 3 șirul penultim, în loc de: „va Țice“ să se cetească: vrea Țice. Tot în această coloană alinia ultimă și șirul ultim în loc de: „complicațiunile lor“ să se cetească: explicațiunile lor. Fața a doua coloana 1 alinia 4 șirul 7 în loc de: „care a fost oprit“, să se cetească: care a făcut ceva ce a fost oprit. Coloana 2 alinia 2 șirul 9 în loc de: „va pută“ să se cetească: vrea pută. În alinia 6 șirul 5 în loc de: „constan“, să se cetească: constants. Coloana 3 alinia 1 șirul 5 în loc de: „lui vedem“, să se cetească: l' vedem. În alinia 2 șirul 4, 12, 15 și 21 în loc de: „im-păperatul Constantin“ să se cetească: împăratul Constants. Tot în această alinia șirul 28 în loc de: „patriarhal Constantin“ să se cetească: patriarhalul Constantinopolei. Tot în această alinie șirul 34 să se completeze astfel: „se vede din această istorie cumcă antecesorii lui amendoi au fost eretici“. În alinia 3 șirul 7 în loc de: „birues“ să se cetească: birfesc. În coloana 4 șirul 1 în loc de: „protosinelatului“ să se cetească: protoscritului (protosecretariatului).

In nrul 152 fața a doua coloană 3 alinia 1 șirul 10 între parenteze să se cetească: Elena născută din femeia cea de Ungur. Coloana 4 alinia ultimă șirul 2 în loc de: „smințit“ să se cetească: mințit; fața a treia, coloana 1 alinia 4 șirul 2 în loc de: „că am aflat cu cale,“ să se cetească: că nu am aflat cu cale.

Recomandându-mă înaltei d-voastre considerațiuni sum în

Șepreș la 3 Ianuarie 1880.

prea stimătoriu
Mihaiu Sturza m. p.
protopop.

